

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Vlado Mareš, Tamara Skrozza, Dragan Đorđević, Zlatko Čobović, Ljiljana Smajlović, Zorica Višnjić, Vida Petrović Škero, Jelka Jovanović, Bojan Cvejić i Olivera Milošević, na sednici održanoj 26.11.2020. godine, jednoglasno donosi

ODLUKU

Tekstom “Pogled u ,Mineco‘ imperiju: Gigant umešan u korupciju ima problem s bankama“, objavljenim 22.septembra 2020.godine i neobjavljivanjem odgovora na taj tekst, portal „KRIK“

1.prekršio je tačku 6 Odeljka IV (Odgovornost novinara) Kodeksa novinara Srbije, o obavezi novinara da neguje kulturu i etiku javne reči, poštuje pravo na odgovor, izvinjenje i ispravku i dužan je da blagovremeno objavi odgovarajuću ispravku,

2.prekršio je i tačku 1 Odeljka V (Novinarska pažnja), po kojoj je novinar obavezan da pristupa poslu sa dužnom profesionalnom pažnjom.

Nalaže se Mreži za istraživanje kriminala i korupcije – KRIK da ovu odluku objavi u roku od pet dana od dana dostavljanja odluke.

Odluka Komisije biće objavljena na sajtu Saveta za štampu (www.savetzastampu.rs) i dostupna javnosti.

OBRAZLOŽENJE

Mineco Limited podneo je žalbu tvrdeći da su objavljivanjem spornog teksta, kao i reagovanja KRIK-a na njihov demanti (koji nije objavljen) prekršene brojne odredbe Kodeksa novinara iz poglavlja: Istinitost izveštavanja, Odgovornost novinara, Novinarska pažnja, Odnos prema izvorima informisanja i Poštovanje privatnosti. Podnosilac žalbe je naveo tekst sadrži „najmanje 21 u celosti netačan navod, 51 pristrasni navod, dok je u najmanje 20 navrata manipulirano činjenicama, da najmanje 92 tvrdnje ne prolaze fact cheking“, kao i da je „kombinacijom neistina, manipulacije činjenicama i pristrasnog izveštavanja, portal KRIK zlonamerno inskonstruisao čitav narativ o umešanosti Mineco Grupe u kriminal i korupciju“. U žalbi se, između ostalog, ističe da je kao povod za tekst iskorišćen deo procurelih bankarskih izveštaja FinCEN Files-a, a da se KRIK se nije ogradio tima da to ne predstavlja optužbu, niti je dokaz nezakonitog delovanja ili kršenja pravila, zatim da Minecu nije pružen uvid u detalje navodno spornih transakcija, kao ni uvid u bankarske izveštaje, niti su oni dati na uvid javnosti. Takođe, KRIK nikada nije objavio demanti, koji su objavili svi mediji koji su preneli tekst sa portala KRIK, ali je objavio svoj

Kraljice Natalije 28
11000 Beograd
tel: (011) 30 67 320
www.savetzastampu.rs

odgovor na demanti koji nije objavio. Takođe, nijedan odgovor Mineca na pitanja dostavljena pre objavljivanja teksta nije objavljen u celini, niti je uvažen kao relevantan, a sva pitanja i odgovori su objavljeni samo kao dokument ka kome je dostavljen link.

Redakcija KIK-a u odgovoru na žalbu je odbacila sve tvrdnje podnosioca žalbe kao neonovane, objasnivši da je tekst objavljen u okviru globalnog projekta „FinCEn“ dosije“, koji je baziran na dokumentima koji su procureli iz američkog Trezora, odnosno njegovog odeljenja koje se bavi sprečavanjem finansijskog kriminala. „Reč je o poverljivim izveštajima koji sadrže podatke o novčanim transakcijama koje su strane banke označile kao sumnjive i prijavile američkom Trezoru. Autentičnost ovih dokumenata i tačnost podataka koji su sadržani u njima višestruko je potvrđena, štaviše i sam Trezor je potvrdio da su ta dokumenta procurila“, ističe se i dodaje da je u ovom projektu učestvovalo 400 novinara iz 88 zemalja i da nigde novinarska otkrića nastala u okviru ovog projekta nisu dovođena u pitanje, sem u Srbiji. KRIK naglašava i da nigde nisu tvrdili da su ta dokumenta „dokazi“ za nezakonite radnje, već da su u pitanju transakcije koje su banke označile kao sumnjive. „Dokumenta iz projekta su bila tajna i novinari KRIK-a ih, u skladu sa dogovorom i pravilima učestvovanja u međunarodnom istraživanju, nisu posedovali, već su u njih imali uvid, tako da nisu mogli da ih javno objave ili pokazuju bilo kome. Takvo postupanje je pre svega bilo u svrhu zaštite uzbunjivača koji je dostavio dokumentaciju američkom portalu BuzzFeed News, a koji je dalje omogućio uvid ostalim partnerskim medijima kojima veruje, uključujući i KRIK“, naglašava se u odgovoru na žalbu. KRIK je naveo i da odgovor Mineca nisu nikada dobili, videli su ga u drugim medijima i na to su reagovali. Naknadno su objasnili da taj odgovor ne ispunjava ni zakonom propisane uslove da bi mogao da bude objavljen.

Članovi Komisije za žalbe su istakli da, ni ovoga puta, ne mogu, niti će utvrđivati tačnost navoda iz teksta, na kojima insistiraju i jedna i druga strana. Komisija nema mehanizme, niti je to u njenoj nadležnosti, da proverava i utvrđuje šta je istina u ovom slučaju, već da li je redakcija KRIK-a, prikom pisanja i objavljivanja teksta u svemu postupila u skladu sa etičkim pravilima profesije, da li je uradila sve što je mogla da proveri informacije do kojih je došla i da li je svojim čitaocima ponudila dovoljno dokaza za tvrdnje iznete u tekstu.

Komisija smatra da tema kojom se KRIK bavi jeste važna, budući da je reč o firmi koja upravlja rudnicima i ima državne koncesije, kao i zbog toga što je očigledno bilo spornih detalja u radu dela vlasnika Mineca. Važnost teme, međutim, dodatno obavezuje autore teksta da javnosti ponude sva detalje koji bi mogli da rasvetle ovaj slučaj. Po oceni Komisije, KRIK to nije u potpunosti učinio, niti je za iznete optužbe predočio jasne dokaze.

Ključna informacija iz teksta da je internom proverom banka utvrdila da se, zbog sumnje na korupciju, sporno čak 99 transakcija ove firme, nije potkrepljena nikakvim dokazima, sem tvrdnjom novinara da su „imali uvid“ u dokumenta, koja ne poseduju, a koja ne bi mogli da objave i da ih imaju, jer su takva pravila unutar mreže organizacija od koje su ih dobili, zbog zaštite uzbunjivača. Od čitalaca očekuju da im veruju „na reč“, iako i sami priznaju da im

nisu poznate pojedinosti u vezi sa spornim transakcijama. Komisija je, zbog svega toga, zaključila da KRIK nije postupio u skladu sa nečelom dužne profesionalne pažnje.

Po mišljenju Komisije za žalbe, problematično je i to što KRIK nije objavio odgovor Hristov konsaltinga (PR agencije, čiji je klijent MIneco Ltd), a objavili su svoje reagovanje na njega. Komisija prihvata da je moguće da, iz nekog razloga, KRIK nije dobio taj demanti, ali ga je očigledno video u drugim medijima, čim je na njega reagovao. U ovom slučaju je posebno problematično što je redakcija KRIK-a smatrala da ne treba da objavi odgovor, ali da je ispravno da objave svoje reagovanje na nešto što nisu objavili. Time je, po oceni Komisije prekršena i odredba koja se odnosi na etiku i kulturu javne reči, odnosno na obavezu objavljivanja odgovora.

Beograd, 26.11.2020.

Predsedavajući

Vlado Mareš